

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku K. M. i T. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.
o rentę rodzinną wypadkową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 kwietnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 grudnia 2013 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P., odmówił K. M. prawa do renty rodzinnej z tytułu śmierci męża w wyniku wypadku przy pracy w dniu 8 listopada 2013 r. Decyzją z dnia 19 grudnia 2013 r., znak (...), organ rentowy odmówił T. M. prawa do renty rodzinnej z tytułu śmierci ojca w wyniku wypadku przy pracy w dniu 8 listopada 2013 r.

K. M. i T. M. wnieśli odwołania od powyższych decyzji.

W wyroku z dnia 10 stycznia 2018 r., sygn. akt VIII U (...), Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. zmienił zaskarżone decyzje i przyznał odwołującym się: K. M. i T. M. prawo do renty rodzinnej z ubezpieczenia wypadkowego w związku ze śmiercią J. M. od dnia 8 listopada 2013 r. - dla K.M. na stałe, a dla T. M. do 30 czerwca 2015 r. (pkt I i II wyroku). Sąd Okręgowy zasądził

od pozwanego na rzecz każdego z odwołujących kwotę po 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt III).

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego organ rentowy zaskarżył apelacją.

W wyroku z dnia 30 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że oddalił odwołanie K. M. (pkt 1.); zmienił zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że oddalił odwołanie T. M. (pkt 2.); zmienił zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że kosztami procesu obciążył strony w zakresie przez nie poniesionym (pkt 3.).

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżyli skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczynę przyjęcia skargi określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W ocenie autora skargi kasacyjnej jest ona oczywiście uzasadniona, „ponieważ w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego sądu, których założenia i istota zostały wyjaśnione w uchwałach Sądu Najwyższego - mających moc zasad prawnych - z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124) i z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 56)”.

W ocenie autora skargi o oczywistej zasadności jego skargi świadczy „niewyjaśniona sprzeczność z ustaleniami Sądu pierwszej instancji. Pominięcie przez Sąd Apelacyjny oceny trafności - odmiennych od przyjętych w zaskarżonym wyroku – ustaleń faktycznych godzi w tzw. sferę przekonania sędziowskiego, jakie ustawa wiąże z oceną dowodów w toku I instancyjnego rozstrzygnięcia sprawy. Wniosek ten potwierdza treść uzasadnienia orzeczenia Sądu II instancji, który zmienia zaskarżony wyrok i jednocześnie pomija dowody będące podstawą stwierdzenia istnienia istotnych dla sprawy okoliczności przez Sąd I instancji. Motywacja zakwestionowanego rozstrzygnięcia dotknięta jest tak istotną wadą, jaką jest brak weryfikowalności. Nie spełnia zatem swojej podstawowej funkcji (art. 328 § 2 i art. 382 k.p.c.). Nie tylko bowiem pomija twierdzenia strony, lecz nie ujawnia w sposób czytelny i dostępny motywów rozstrzygnięcia w stopniu umożliwiającym sprawdzenie procesu decyzyjnego i stosunku do treści żądania oraz

przedstawionych, a także przeprowadzonych dowodów. Uchybienia te, jako graniczące z dowolnością, jeśli nie wręcz arbitralnością, uzasadniają - w ramach powołanej podstawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) - zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c (art. 328 § 2 k.p.c. obowiązującego w dniu orzekania przez sąd apelacyjny, przed zmianą z 07.11.2019 r.) w związku z art. 233 § 1 k.p.c. ze skutkami wskazanymi w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołujących się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony twierdzeniem o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazali istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK

352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania koncentruje na twierdzeniu, że Sąd drugiej instancji w ocenie zasadniczej w sprawie kwestii – istnienia przyczyny zewnętrznej jako przesłanki uznania zdarzenia za wypadek przy pracy – bezpodstawnie pominął zeznania świadków, które były „podstawą stwierdzenia istnienia istotnych dla

sprawy okoliczności przez sąd I instancji”. Taka – sugerowana w uzasadnieniu wniosku – sytuacja nie miała miejsca w rozpatrywanej sprawie.

Sąd drugiej instancji na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym w oparciu o zeznania świadków, bardzo szczegółowo przedstawił czynności jakie zmarły J. M. wypełniał w dniu 7 listopada 2013 r. W dniu 7 listopada 2013 r. ubezpieczony o 5.00 wyruszył samochodem prywatnym - jako pasażer – z innymi uczestnikami konferencji, ok. godz. 11.00 udał się na konferencję, która trwała do godziny 15.30, połączona była ze zwiedzaniem ośrodka, po czym uczestnicy udali się na obiad i przyjęcie. O godzinie 19.00 J.M. udał się do swojego pokoju. Według Sądu Apelacyjnego w tych okolicznościach trudno uznać, aby czynności wykonywane tego dnia stanowiły dla ubezpieczonego ponadprzeciętną sytuację stresową. Wprawdzie wyjazd służbowy i udział w konferencji nie był zjawiskiem o charakterze codziennym, co mogło powodować dodatkowe emocje, jednakże nie w takim stopniu, aby można było mówić o nadmiernym stresie. Udział ubezpieczonego w konferencji sprowadzał się jedynie do jego obecności jako słuchacza. Nie było bowiem zaplanowane jego wystąpienie na konferencji jako prelegenta, które ewentualnie mogłoby dostarczać pewnych bodźców stresowych, wynikających z obawy przed publicznymi wystąpieniami. Również okoliczność, że ubezpieczony martwił się, jakie skutki przyniosą zmiany przepisów dotyczących imprez masowych i spowodowanie zwiększenia zakresu jego obowiązków, na etapie ich omawiania, nie mogły prowadzić do wniosku, że zmarły poddany był silnym negatywnym sytuacjom stresowym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji za podstawę ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie uznał zeznania świadków – współpracowników zmarłego, którzy stan psychiczny ubezpieczonego oceniali na podstawie swoich subiektywnych odczuć. Z zeznań świadków nie wynika, jakoby ubezpieczony werbalnie wypowiadał się na temat stresującej go konferencji, przemęczenia, złego samopoczucia. Sąd pierwszej instancji oceniając kwestię zaistnienia nadmiernego stresu powinien odwołać się do ocen o charakterze obiektywnym, a nie do subiektywnego odczucia osób postronnych, czy ocen, jakie wypowiadał zmarły. W ocenie Sądu drugiej instancji w dniu zdarzenia nie występowały obiektywnie silne sytuacje stresowe. Przy ocenie tego zdarzenia jako wypadku zrównanego z wypadkiem przy pracy

należało brać pod uwagę to, czy przeżycia wewnętrzne w postaci dużych emocji, wywołujące skutki w postaci stresu powstały na skutek okoliczności nietypowych dla normalnych stosunków pracowniczych, a nie zostały wywołane przez samego pracownika. Sąd Apelacyjny uwzględniając ustalenia faktyczne dotyczące obowiązków zmarłego w trakcie podróży służbowej oraz ustalenia biegłych neurologów zawarte w ich opiniach, stwierdził, że nie można uznać, aby J.M. był w dniu 7 listopada 2013 r. poddany stresowi o znacznym nasileniu i powstałym wskutek okoliczności nietypowych dla normalnych stosunków pracowniczych. Według Sądu drugiej instancji w przedmiotowej sprawie postępowanie dowodowe wykazało brak przyczyny zewnętrznej w postaci nadmiernego stresu oraz zmęczenia, a to wyklucza zaistnienie wypadku przy pracy. Sąd drugiej instancji podkreślił, że nawet przy hipotetycznym przyjęciu, że taka przyczyna zewnętrzna wystąpiła to w sprawie nie zostałby spełniony warunek związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy przyczyną zewnętrzną, a zgonem, gdyż przyczyna zgonu nie została wyjaśniona w sposób przesądzający pozostając w opiniach biegłych hipotezą, że taką przyczyną był nagły napad padaczkowy. Zmarły przedłożył pracodawcy wymagane zaświadczenia potwierdzające jego zdolność do pracy na zajmowanym stanowisku. Pracodawca nie był poinformowany, że J. M. cierpi na padaczkę. Wykluczeniu uległy przyczyny kardiologiczne, ponieważ biegli kardiolodzy byli zgodni, że tego typu schorzenia nie były przyczyną zgonu.

Według Sądu drugiej instancji opinie biegłych neurologów pomimo tego, że zostały oparte o przesłankę istnienia przyczyny zewnętrznej, co do której Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie nie wystąpiła, wymagały zasięgnięcia od tych biegłych opinii łącznej uzupełniającej. Ustalenia biegłych co do wystąpienia czynnika zewnętrznego w postaci nadmiernego stresu, który miał być przyczyną wystąpienia napadu padaczkowego, ustalone zostały przez biegłych w oparciu o zeznania świadków, które stanowiły jedynie ich subiektywne odczucia stanu emocjonalnego ubezpieczonego. W opinii łącznej z dnia 18 lipca 2019 r. biegli neurologi A. G. i J. M. wskazali, że nie mogą stwierdzić z dużym prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością, że przyczyną zgonu J.M. był napad padaczkowy, sprowokowany nadmierną sytuacją stresową, zmęczeniem, niewyspaniem, nadmiernymi emocjami.

Sąd Apelacyjny uznał tą opinię za spójną, logiczną, korespondującą z opiniami wcześniej już wydanymi przez tych samych biegłych i ostatecznie oparł się na wnioskach tej opinii. W konsekwencji Sąd drugiej instancji stwierdził, że w niniejszej sprawie nie zostało wykazane, że wystąpiła przyczyna zewnętrzna w postaci nadmiernego stresu, czy nadmiernego przemęczenia (wysiłku) skutkująca zgonem ubezpieczonego, mieszcząca się w kategorii wypadków, traktowanych na równi z wypadkiem przy pracy w rozumieniu art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W związku z tym odwołujący się nie nabyli na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych prawa do renty rodzinnej z tytułu wypadku przy pracy.

Sąd drugiej instancji rozpoznawał sprawę z zachowaniem reguł określonych w art. 382 k.p.c. Nie naruszył przy tym reguł określających charakter postępowania apelacyjnego przedstawionych w powołanych przez skarżącego uchwałach Sądu Najwyższego - mających moc zasad prawnych – III CZP 59/98 oraz III CZP 49/07. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie niezbędne elementy tak w zakresie wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej jak i wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (por. art. 328 § 2 k.p.c. i obecnie obowiązujący art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.).

Autor skargi nie przedstawił w uzasadnieniu wniosku odpowiedniej argumentacji, którą wykazałby walor oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – zwłaszcza, że wobec braku sekcji zwłok męża K.M., rzeczywista przyczyna jego śmierci pozostaje w strefie przypuszczeń, nie mających cech oczywistości. Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.